

R. P. THOMAS
SANCHEZ
CORDUBENSIS

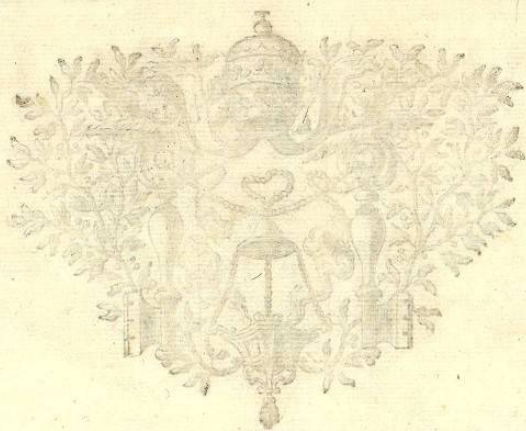
E Societate JESU

DE

PRÆCEPTIS
DECALOGI
TOMUS PRIMUS

CUM INDICE CAPITULORUM ET ALIIS REBUS

et Verborum copiosissimis

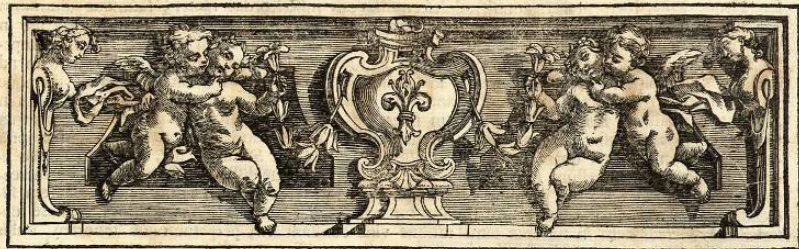

ALTERIUM MDCCXXXVIII

sed prophanum

VENETIIS

Apud NICOLAUM PIZZANUM

Collegium Granatense Societatis JESU,

LECTORI.

Uo sunt, Christiane Lector, de quibus te admonitum esse volumus. Alterum spectat ad hujus libri Auctorem, ad Opus ipsum alterum. Et Auctoris quidem nomen non ita lateat in angulis, aut tenebris inclusum, ut indigeat alienæ prædicationis lumine: potius sua sponte incurrit in omnium oculos. Neque verò est illius laus angustis aut exiguis circumscripta terminis, sed præclaris ingenii sui monumentis posteritati prodita, orbem terrarum, quantumquantus est, cum summo applausu, & acclamatione pervagatur. Quis enim eruditissima illa volumina, de Matrimonii Sacramento accuratissimè conscripta, vel fama, & auditione non novit, qui modò litteras novit? Quis autem vel quæstiuunculam aliquam obiter inspexit, qui non simul tam limatum, & expositum opus suspexit, & plena manu laudavit? Constantis fama est, Clementem VIII. Pontificem Maximum, cum fortè gravissima quæstio Romæ ageretur, quam noster Thomas fuscè, & graviter decidebat; ipsiusque liber inspiciendus oblatus esset Pontifici, totam illam quæstionem (ut erat ipse doctissimus) per otium perlegisse, ac vehementer admiratum subtile hominis acumen, peracere judicium, raram perspicuitatem, singularem, & exquisitam in rebus indagandis solertiam, in tradendis facillimam methodum, in evoluendis, citandisque auctoribus exactissimum, & planè indefessum studium seriò Pontificem pronuntiasse, nullum unquam auctorem extitisse, qui dubias de Matrimonio controversas uberius, & accuratius enodasset. Atque hic talis, ac tantus vir immortalitate dignus, cum maxime egregia quædam, & ardua ad illustrandum Moralem disciplinam moliebatur animo, & partim absoluta, partim affecta jam habebat, ut sunt mortalium cogitationes timidæ, & incertæ providentiæ nostræ, immatura morte præventus, magnoque sui desiderio omnibus relicto, hanc labentem vitam immortalis, brevem æternam, miseramque beata commutavit. Decessit ille quidem suo tempore, qui cælesti gloriæ comparandæ satis superque vixisset; nostro certè alienissimus, qui tam incomparabilis viri jacturam fecimus, tale amissimus hujus Collegii columen, tale perdidimus virtutum omnium, & litterarum ornamentum. Obiit P. Thomas Sanchez symptomate lethargico, quod pleuriticis telo supervenit, die 19. Maii, pervigilio ipso triumphantis Ascensionis Christi anno 1610. ætatis suæ 60. ineunte, ab inita Societate 44. Et verò simul atque mortis ejus per urbem manavit rumor: non invitati à nostris, sed amore ac desiderio demortui communis parentis (sic eum appellant) allecti concurrere undique quamplurimi ad funus cohonestandum. Adfuit Illustriss. Archiepiscopus, cui ille per multos annos à lacris confessionibus fuerat. Gravissimum item Senatus Regius, cujus magnam partem peccatorum absolute lustrabat; plerique autem in decidendis rebus maxime controversis, ac dubiis, illum ut absolutissimum Theologum, & utriusque juris peritissimum consulabant. Confluxere sacrorum ordinum religiosi viri, quorum sæpe nodos de officio perplexè intricatos expedierat. Convolavit invocata hujus urbis nobilitas universa, & promiscuæ plebis infinita penè multitudo, qui defuncti corpus floribus conspersum, & eximia quadam specie, ac virginali nitore micans, certatim conabantur, vel rolariis attingere, vel oculis suppliciter venerari. Et quidem merito: nam fuit vir integritate vitæ singulari, candore animi atque sinceritate admirabili. Vix credibile videbatur, cum tam recondita, exquisitaque doctrina conjungi potuisset tam candidam, & apertam columbæ simplicitatem: cum tanta omnium ordinum æstimatione tam raram sui despicientiam: videlicet cum omnes illum suspicerent, in oculis ferrent, velut oraculum consulerent: solus ipse se doctum ignorabat, solus ipse pro nihilo se putabat, & omnium pedibus subiciebat: ut omnino egregia virtus cum eccellente doctrina, profunda humilitas cum summo honore, incensus pietatis affectus cum contentissimo litterarum studio, simplicissima obedientia cum sapientia singulari, certasse in illo videantur. Ac fuit quidem noster Thomas vel à primo virtutis tyrocinio, atque adeò in ipso Societatis ingressu planè mirabilis. Cum enim Societatem haberet in votis, eamque ardentissimè affectaret, non semel repulsam tulit, quòd impeditioris esset lingua, & in singula verba fœdè balbutiret. Colebat ille jam tum ab ipsis teneris annis mirifico pietatis studio Beatissimam Virginem; ad cujus Cordubense templum patris miraculis nobile, cui à Fonte sancto nomen inditum, supplex confugit Thomas, ac genibus flexis, ductus ex imo pectore suspiriis, profusisque lachrymis, à sanctissima Deipara enixè simul ac fidenter efflagitavit, impedimentum illud ut auferret, professus insuper, se domum suam non reverfurum, nisi, quod petebat, impetrasset.

X Summa Tb. Sanchez Pars I.

* 3

set.

fet. Neque irrita fuere preces: annuit adolescentuli votis misericordiae mater, suumque alumnum
 balbutie liberavit, tenuit dumtaxat relicto vestigio ad memoriam accepti beneficii, quod ille in
 posterum tam grata memoria coluit, ut quoties ex intervallo Cordubam repeteret, etiam intempe-
 sta appelleret nocte, prius tamen ad salutandam in suo templo Sacratissimam Virginem, quam ad
 nostrum Collegium adiret. Postridie vero in sacello sancti Fontis rem divinam faceret, diemque
 integrum eodem loci gratissima, & flagrantissima meditatione transigeret. His auspiciis ingressus in
 Societatem altissimos sibi proposuit virtutum fines, ad quos toto pectore incumberet, & summa
 virium contentione aspiraret: coque in Ephemeridem ad memoriam relatos, ac manu propria
 descriptos, non minore, quam contenderat, affectus est laude. Statuerat ille, ut ex eo codice li-
 quet, in spiritualem quaestum non secus inhiare, quam soleat cupidissimus, strenuissimisque merca-
 tor nullam profusus augenda pecuniae occasionem praetermittere, omnem potius opportunitatem fa-
 ciendi lucrum avidissime captare. Ac mirabantur omnes, qui patris Thomae actiones studiosè ob-
 servabant, incredibilem in suscepta semel ratione vitae constantiam, perpetuumque tenorem, nullis
 unquam studiorum occupationibus interruptum, nullo gravissimum virorum interventu violatum:
 ut, quod ipse in illo suo libello non semel exaraverat, perfectissimè exequeretur, disrumpi potius
 se passurum, in frustrave concidi minutatim, quando ut vel transversum unguem à semel concepto
 virtutis proposito desisteret. Atque ut silentio involvamus heroicas illas altissimarum virtutum
 exercitationes, quae minus patebant oculis, ut nihil de ardentissima illius charitate, flagrantissimo
 animarum zelo, contentissimo orationis studio, profundissima humilitate, angelica castimonia,
 obedientia promptissima, ac simplicissima, paupertate profusè Evangelica dicamus; neque enim in
 unius praefatiunculae angustias includi possunt, quae justum volumen desiderant. Illud sane omnes
 in summam rapiebat admirationem, hominem vitae purissimè innocentissimèque actae, usque eò,
 ut qui ejus exceperet totius vitae confessiones, fidem faciant nullius lethalis culpa labe inquinatum
 unquam fuisse. Infirmisimae praeterea, tenuissimaeque valetudinis, quam videlicet assiduis studiorum
 laboribus non debilitaverat modò, sed penitus exhausterat: certum enim est, quotidie illum decem
 minimum horas, non quidem remisè, sed contentè, & graviter solitum libris incumbere: tamen
 usque ad extremum spiritum, usque ad illum ipsum, quo nobis creptus est, morbum, in rigidissima
 carnis maceratione, in victu, cultuque in primis horrido, & aspero, in vigilantissima sui custodia,
 in abnegatione sensuum incredibili, in egregia denique exhausti corporculi victoria constantissimè
 perdurasse, non secus, ac si gravissimum scelus, ad placandum caeleste numen tunc
 primum arduum poenitentiae institutum arripere. Semel tantum in die sub noctem capiebat cibum,
 cumque vilem, & parabilem; quater in hebdomada pane tantum, & oleibus vitam tolerabat.
 Tota Quadragesima, & Adventu nihil ad panem, praeter legumina, & fructus aridos adhibebat.
 Pervigiliis Christi Domini, & Sacratiss. Virginis pane dumtaxat, & aqua jejunabat. Jam illam
 ipsam cibi tenuitatem quot ille artibus infatuabat? Salem, piper, acorem, caeteraque ejusmodi gule
 irritamenta non respuebat modò, sed omnino detestabatur. Ne ipsa quidem elixa olera, per se
 fati insipida, oleo, aut aceto condiebat. Descripserat in illo, quem memoravimus, libello, esculen-
 torum catalogum, quibus jam inde à puero maximè capiebatur, addebatque conceptis illis suis
 verbis, Disrumpar licet; numquam haec, quae in primis palato meo sapiunt, quibusque vehementer
 afficior, degustabo. Videlicet acerrimus sui hostis omnibus carnis blandimentis sanguinarum
 bellum habebat indictum. Degebat ille frequenter, ut ab interpellatoribus remotus, ac liber studio
 vacaret, in hujus Collegii suburbano praedio, ubi mira usque, & usque vernat siorum amenitas,
 & varietas: tamen perpetuus ubique naturae victor, pro suscepta abnegandi sui contentione, nul-
 lum unquam forem naribus admovit, ut vel honestissima voluptate repudianda genium desituda-
 ret. Jam verò quis enumeret, quam crebris poenitentis, quam rigidis afflictationibus tenuè illud,
 fractumque corpus macerabat? Quam acriter se quotidie verberibus cadebat? Quam aspero se cli-
 cio, hirsutisque fetis horrente, per singulos ferè dies afflictabat? In illo ipso, quo abstumpus est,
 morbo, cum in lecto jaceret, febrique ardentissima astuaret; tamen, ad tertium usque morbi diem,
 corpori appressum cilicium gestavit constanterque retinuit. Sed finis jam sit, ne praefixos praefationi
 cancellos transijamus. De Auctore enim pro opportunitate temporis satis multa, pro ejus merito,
 ac dignitate perpauca. De opere ipso quam brevissimè expediemus. Aggressus ille fuerat copiosam,
 & accuratam totius Decalogi explicationem, nonnullis voluminibus comprehendere: sed praclaris-
 tanti viri conatibus, & caeptis intemptiva intervenit mors. Itaque primum hoc volumen absolu-
 tum, limatum, perpolitumque reliquit; nempe cui Auctoris ipsius extrema jam manus accesserat,
 illudque viris doctis Societatis examinandum de more, excutiendumque tradiderat. Alterum, in
 quo de religioso statu, ac professione, deque tribus religionis votis accuratissimè disserit, inibi jam
 erat, cum interceptus est noster Thomas, ut propediem abolveretur. Illud nos ex ejus Auto-
 graphis, & adversariis, quam primum fieri poterit, sedulo ac fideliter exscriptum, luci, & poste-
 rati non invidimus. Vale.

INDEX

I N D E X

Capitulum, quae in hoc Tomo continentur.

EX LIBRO PRIMO, praepcepta teneantur. Et an forenses, & peregrini ad ea teneantur, quando alicujus loci speciales leges sunt. 47

De principiis quibusdam generalibus ad omnia praepcepta.

CAPUT I. **CAPUT XIII.**

Uid sit peccatum, & in quo distent mortale, & veniale: & quot modis mortale ex genere in veniale transeat, & quando id accidat defectu perfectae deliberationis, & consensus. pag. 2. Qualis intentio, & actus humanus ad praepcepta implenda desiderantur; & qualiter illis satisfiat, quando est intentio non satisfaciendi. 52

CAPUT II. **CAPUT XIV.**

Qualiter non solus voluntatis consensus desiderantis mortale, mortalis sit, sed consensus quoque in ejus delectationem. 3 Qualiter implentur praepcepta, per actum, qui aliis est peccatum: & possit uno, & eodem actu, aut eodem tempore diversis actibus satisfieri multis praepceptis. 54

CAPUT III. **CAPUT XV.**

Qualiter consensus in jactantiam, qua quis de peccato se jactat, aut jactari permittit, culpa sit. 9 Qualiter peccatum sit, nulla necessitate, aut utilitate cogentibus, impedimentum admittere, quo praepcepta impleri nequeant. 56

CAPUT IV. **CAPUT XVI.**

Qualiter ratione parvitatibus materia mortale ex genere in veniale transeat, & quando parva materia censetur. 10 Qualiter ignorantia, & inadvertentia, seu obli- vio invincibilia excusent. ibid.

CAPUT V. **CAPUT XVII.**

Quibus modis veniale in mortale transeat? 12 Qualiter haec excusent, quando vincibilia sunt. 63

CAPUT VI. **CAPUT XVIII.**

Qualiter ratione scandalii opus veniale, aut indifferens, fiat mortale? 14 Qualiter metus mortis, aut gravis mali excuset à praepceptorum transgressione. 66

CAPUT VII. **CAPUT XIX.**

Quando censetur scandalii causa, ad idque concurrere ministrans indifferentia. 17 Quando non potens totum praepceptum implere? teneatur ad partem. 68

CAPUT VIII. **CAPUT XX.**

Quando ratione periculi incidendi in mortale, opus veniale, aut indifferens in mortale transeat. 23 Qualiter dispensatio excuset à praepceptorum transgressione. 69

CAPUT IX.

Quando periculo mortali se exponit, ac proinde mortaliter peccet, qui contra propriam opinionem, quam probabiliorum putat, operatur, aut consultit, sequens opinionem contrariam, quam probabilem credit. ibid. **LIBER SECUNDUS.**

CAPUT X. *De primo Decalogi praepcepto.*

Quando ei periculo se exponat, ac mortaliter peccet, qui cum conscientia dubia, aut scrupulosa operatur. 29 **CAPUT I.**

CAPUT XI. **DE**

Quando peccet operans contra conscientiam erroneam. 44 praepcepto agius interni fidei. 70

CAPUT XII. **CAPUT II.**

Qualiter infantes, amentes, ebrii, infideles ad De credendis necessario necessitate medi, sive finis, expressè, & explicitè. 72

CAPUT III.

CAPUT IV.

De praepcepto externae confessionis fidei. 76

C A -

INDEX CAPITUM.

De professione fidei ab aliquibus facienda, juxta Tridentini, & aliquarum constitutionum Pontificum præscriptum.	80	feudi ob delictum hæresis, & aliorum publicæ rationi subditorum, possidentis ea.	134
De disputatione fidei quando illicita sit.	82	An bona ecclesiarum, & ipsorum clericorum, publicentur ob clerici crimen: atque cujusvis hæretici ob contumaciam damnati, ita publicentur bona, ut si elapso anno compareat ostendens suam innocentiam, ea minime recuperet, sed apud fiscum maneat? Et an bona sita in alterius jurisdictionis loco publicentur, & ad quem fiscum pertineant.	139
Quis dicatur hæreticus, & apostata.	83	Quando ob delictum non publicantur bona ipso jure, sed per sententiam sunt publicanda, an valeant alienationes interim factæ, ita ut nec lata sententia revocentur.	142
An soli hæretici, & apostatæ externi incurrant penas, & per quem actum dicantur externi.	87	Qualiter hæreticus, & alii, quorum bona publicantur ipso jure, amittant illorum dominium, eaque sint restituenda; nec alienationes post delictum factæ valeant, sed alienando peccent, & fiscus teneatur creditoribus illius, cujus bona publicantur.	145
De excommunicatione lata in hæreticos.	90	Qualiter hæreticus sit testandi incapax, & amittat patriam in filios potestatem, & omnis obligatio fidelitatis, & pacti hæretico debita extinguatur: ac dominium in servos, ita ut illi maneat liberi?	184
De excommunicatione lata in credentes, fautores, receptatores, defensores hæreticorum: aut eorum libros legentes, tenentes, imprimentes, defendentes.	91	Qualiter per hæresim, aut apostasiam a fide irregularitas incurrat?	187
De facultate concessa Episcopis in Tridentino absolventi ab hæresi.	97	De infamia, ac beneficiorum privatione, inhabilitateque ad quam incurrun hæretici, fautores, defensores, & receptatores.	190
De concessa Inquisitoribus, vel confessario virtute Bullæ, aut Jubilæi.	102	Qui filii hæreticorum, aut eorum fautorum, receptatorum, defensorum, incurrant penas horum filii jure statutas? ubi de genitis ante crimen, & quando parentes comburantur, at decedunt catholici: & quando in absentia comburitur eorum statua, & quando nondum condemnati sunt parentes.	191
De concessa in articulo mortis, vel ratione impedimenti.	104	De infamia, irregularitate, inhabilitateque ad beneficia, ac eorum jam habitorum privatione, jure decretis adversus filios hæreticorum, receptatorum, fautorum, & defensorum.	201
De secunda hæreticorum poena, quæ est confiscatio bonorum, an sub ea claudantur bona futura, ac sub conditione debita, hæreditas delata, nondum adita, possitque illi in fidei præjudicium renunciari? & ibi etiam de incapacitate eorum ad succedendum ex testamento, & ab intestato.	109	Qualiter filii committentium crimina læsæ majestatis humanæ, aut hæreticorum, nobilitatem à suis	
De confiscatione peculii castrensis, quasi castrensis, adventitii, & profectitii, & legitimæ, ob hæresim, & alia ipsorum filiorum crimina.	116		
De confiscatione ususfructus ob usufructuarii delictum; & specialiter peculii adventitii, quoad ususfructum patri debitum, & profectitii, legitimæ, & alimentorum ipsorum filiorum, ob parentum delictum.	120		
De confiscatione bonorum conjugum, ob proprium, vel alterius conjugis delictum.	123		
De confiscatione bonorum, quæ alienari prohibita sunt, & majoratum, ac bonorum, quæ subiecta restitutioni ex dispositione dantis sunt.	126		

INDEX CAPITUM.

à suis majoribus derivatam amittant: & incapaces cujuscumque successione reddantur.	206
An filii, & nepotes via masculina, possidentes majoratum, rei læsæ majestatis divinæ, vel humanæ, & filii via feminea, excludantur à majoratus successione, sive simplex sit, sive jurisdictionem, & dignitatem annexam habeat: & transeat ad ulterius vocatos?	207
Qualiter fidelibus interdicta sit cum infidelibus communicatio?	213
De blasphemia in Deum, & Sanctos.	216
De præcepto spei, & timoris: ac de desperatione, & præsumptione contrariis spei.	222
De peccato tentationis Dei.	223
De præcepto charitatis, & conversionis ad Deum in primo instanti usus rationis.	225
De schismate, & censuris ei annexis.	228
De definitione, & divisione superstitionis, ac duplici ejus specie, nempe, superstitione indebiti, cultus, & idololatriæ.	230
De tertia specie superstitionis, quæ divinatio dicitur.	232
De divinatione per duellum: & quando id liceat.	242
De ultima superstitionis specie, vanarum observationiarum.	246
De ablatione masculi per aliud masculicum, vel per destructionem signi.	253
De superstitione, quæ in adjuratione reperitur: & quando adjuratio liceat.	255
De licito reliquiarum Sanctorum usu.	260

LIBER TERTIUS

De secundo Decalogi præcepto.

DE JURAMENTO.

CAPUT I.

De jurisjurandi definitione, & divisione.

CAPUT II.

De variis modis, ac formulis jusjurandum constituentibus.

CAPUT III.

Quando sit licitus jusjurandi usus, & quæ circumstantia jure positivo desiderentur, tam ex parte jurantis, quam ex modo jurandi, ut juramentum licitè in judicio præstetur?

CAPUT IV.

Quæ circumstantiæ, seu comites juramenti desiderantur jure divino naturali, ut id licitè præstetur: & qualis culpa sit defectus horum comitum: & veritatis, tam in juramento assertorio, quam promissorio?

CAPUT V.

De juranti ex prava consuetudine quando mortaliter peccet, & sit ei absolutio deneganda.

CAPUT VI.

De malitia juramenti dolosi præstiti absque animo jurandi, aut se obligandi: aut verbis æquivocis utendo.

CAPUT VII.

Qualiter non liceat in judicio bene roganti, vel in contractibus, amphibologia uti in juramento: & an qui tunc negavit, possit absolvi antequam declaret delictum; et si jam ducatur morte plectendus: & an sibi falsum imposuit, teneatur retractare.

CAPUT VIII.

Quando liceat petere juramentum ab eo quem probabiliter creditur pejeraturum, aut per falsos deos juraturum.

CAPUT IX.

De obligatione juramenti, qualis, & quanta sit; & qualem materiam desideret, ut obligationem inducat.

CAPUT X.

De obligatione juramenti dolose præstiti, absque animo jurandi, & se obligandi, aut per verba amphibologica.

INDEX CAPITUM.

LIBER QUARTUS.

De obligatione juramenti per injuriam, ut solvendi usuras, aut per metum, aut per dolum extorti. 302

CAPUT XII.

Qualiter ultra implendi obligationem juramentum vim habeat confirmandi contractus, quamvis jure invalidos, & contra prius juramentum initos: & quando eam vim habeat: & quos pecuniarios effectus hęc confirmatio producat ultra obligationem juramenti. 309

CAPUT XIII.

Qualiter juramentum ita personale sit, ut ejus obligatio non transeat ad hæredes, & successores jurantis, nec ejus cui juratur, nec per procuratorem prestari valeat. 319

CAPUT XIV.

Qualiter obliget juramentum servandi statuta reipublice, collegii, universitatis alicujus, confraternitatum, officii: & an id extendatur ad futura & ad ea quæ ratione desuetudinis, aut alia ratione non obligant. 321

CAPUT XV.

Quando juramentum præstatur ab aliqua universitate, & aliqui ejus non servant, an reliqui observare teneantur: possitque universitas statutum suum juratum revocare? ubi etiam tractatur de promissionibus mutuis, aut non mutuis cum juramento, aut absque illo faciendi aliquid in honorem Dei cedens. 323

CAPUT XVI.

Qualiter intelligatur, ac obliget juramentum à medicis præstitum admonendi statim infirmos, ut fateantur. 325

CAPUT XVII.

Qualiter jusjurandum, quo quis se alteri obligat, interpretandum, & extendendum sit. 327

CAPUT XVIII.

Qualiter juramentum, seu votum non lidendi interpretandum sit, & obliget. 329

CAPUT XIX.

De jurisjurandi Deo præstiti irratione, relaxatione, & commutatione. 331

CAPUT XX.

Qualiter juramenti obligatio possit irratione, aut remissione partis cui præstitum est cessare. 332

CAPUT XXI.

Qualiter possit prælatus ecclesiasticus relaxare, aut commutare juramenta homini præstita. 334

CAPUT XXII.

An potestas quoque civilis possit relaxare juramenta homini præstita: habeatque potestatem impediendi vires juramenti antequam præstetur. 337

De Voto.

CAPUT I.

Quid sit votum: & quas condiciones ad sui valorem petat: explicanturque deliberatio, propositum & promissio ad id petita. 339

CAPUT II.

Qualiter error, vel ignorantia, vel mutatio circa voti substantiam, ejusve circumstantias, aut circa votendi causam, auferat voluntarium requisitum, ut votum valeat, aut ne ejus obligatio cesset per illum errorem, aut per rerum mutationem, causave cessationem. 344

CAPUT III.

Qualiter metus auferat voluntarium ad votum requisitum: ac proinde illud irritet? 350

CAPUT IV.

Qualiter incurrant excommunicationem cogentes ad monasterii ingressum, illumve impediennes. 353

CAPUT V.

Qualiter votum de re necessaria, aut necessaria necessitate præcepti, aut impossibili, aut impossibili cum alio voto, aut præcepto obliget? aut quando finis est impossibilis? 355

CAPUT VI.

Qualiter votum rei malæ, aut bonæ ob malum finem non obliget? 358

CAPUT VII.

Qualiter votum rei indifferentis, aut cujus finis est indifferens, aut affectu rei temporalis non obliget. 361

CAPUT VIII.

Qualiter votum de operibus contra consilia irritum sit: vel quando finis est contra consilia. 364

CAPUT IX.

Qualiter votum obliget, quando à principio res promissa non est apta voti materia, eo quod mala, impossibilis, aut indifferens, aut contra consilia sit, si postea fiat apta materia: vel è contrà, quando à principio est apta, & post sit inepta. 370

CAPUT X.

Qualiter obliget votum, cujus materia partim est apta, partim inepta, vel ratione sui, vel ratione finis partim apti, partim inepti: sive copulative, sive disjunctivè votum illud emittatur. 371

CAPUT XI.

Obligatio voti à qua virtute procedat: & qualiter ea ex verbis, & intentione votantis sit deducenda: ac quibus circumstantiis sit explenda. 373

CAPUT XII.

Obligatio voti in quavis materia etiam levi, an sit sub mortali: & unde dignoscatur parvitas materiæ à mortali excusans? 383

INDEX CAPITUM.

CAPUT XIII.

Qualiter votum rei indeterminatæ quoad quantitatem, vel quoad speciem, vel qualitatem obliget: sive sit in se indeterminata, sive quia disjunctivè votetur. 385

CAPUT XIV.

Quo tempore quispiam suum votum perolvere teneatur: & an eo transacto, nec voto impleto, cesset voti obligatio? 390

CAPUT XV.

Qualiter obligatio voti sit ita personalis, ut nemo possit, nec teneatur votum suum per alium implere: nec possit suo voto alium obligare, nec ea obligatio ad voventis hæredes transeat? 395

CAPUT XVI.

Ad quid obliget votum religionis. 401

CAPUT XVII.

Qualiter post simplex religionis votum creatus Episcopus, teneatur episcopatu relicto ad religionem. 416

CAPUT XVIII.

An impuberes obligentur ad religionis, & aliarum rerum vota: possintque velint, nollint, à parentibus, vel tutoribus religioni offerri: vel ipsi possint illis invitati ingredi: & quis ejus obligationis effectus sit? 417

CAPUT XIX.

Qualiter are alieno pressus, aut ad rationcinia reddenda, aut ad aliquid aliud faciendum obligatus, possit votum religionis implere, illam ingrediendo? 421

CAPUT XX.

Qualiter necessitas filiorum cogat parentes non ingredi religionem ad votum exequendum, aut post professionem egredi: & è contra necessitas parentum ad id cogat filios: & necessitas fratrum, vel sororum, ad id cogat fratres. 425

CAPUT XXI.

Qualiter obliget votum castitatis, virginitalis, non fornicandi, non inveniendi matrimonii, assumendi ordines sacros, sive ante, sive post matrimonium, emissum sit. 429

CAPUT XXII.

Qualiter obliget votum pœnale. 432

CAPUT XXIII.

Qualiter obliget votum conditionale. 437

De votorum irratione.

CAPUT XXIV.

Quid, & quotuplex irritatio sit, qualem causam

exigat: quibus, & quo jure competat: & an extendatur ad vota interna, & in posterum emittenda, & ad vota, in quorum obligationem succedunt hæredes: & irritandi potestas sit delegabilis? 445

CAPUT XXV.

De votis religiosorum, & aliorum subditorum dominativæ alterius potestati, qualiter valeant, & de votis Episcoporum, & beneficium ecclesiasticum habentium, & an omnium horum vota obligent ad ea superiori manifestanda, petendamque adimplendi licentiam. 452

CAPUT XXVI.

An vota semel legitimè irritata ab habentibus potestatem dominativam reviviscant, vimque obligandi recuperent, voventibus exemptis eorum potestate? 459

CAPUT XXVII.

Qualiter superioribus supgentibus dominativa potestare; sit integrum vota emissa ex eorum licentia irritare. 461

CAPUT XXVIII.

De facultate irritandi vota emissa tempore subjectionis alteri habenti potestatem dominativam, quæ competit superiori diverso habenti quoque dominativam potestatem. 467

CAPUT XXIX.

De potestate irritandi vota emissa tempore subjectionis, implenda tempore illius solute. 468

CAPUT XXX.

De potestate irritandi vota post lapsum subjectionis tempus: at eo durante emissa, non tamen tunc irritata. 469

CAPUT XXXI.

Qualiter vota emissa tempore quo voventes erant sui juris, irritari valeant à potestate dominativa superveniente. 476

CAPUT XXXII.

De potestate irritandi vota, quoties ex aliqua causa dubium insurgit, an irritari valeant. 478

CAPUT XXXIII.

De potestate irritandi vota religiosorum. 480

CAPUT XXXIV.

Qualiter utrique conjugii potestas sit irritandi vota alterius. 484

CAPUT XXXV.

Qualiter parentibus, tutoribus, curatoribus integrum sit irritare vota filiorum, pupillorum, & minorum. 488

CAPUT XXXVI.

Qualiter dominis integrum sit vota servorum irritare. 497

INDEX CAPITUM.

De votorum dispensatione
CAPUT XXXVII.
 Qualiter in Ecclesia sit potestas verè dispensandi in votis, & qualis potestas ex parte dispensantis, qualisque subjectio ex parte eius, cum quo dispensatur petita sit, 499
CAPUT XXXVIII.
 Quibus praelatis competat ordinaria dispensandi in secularium votis potestas, 503
CAPUT XXXIX.
 Quibus praelatis in sit potestas ordinaria ad dispensandum in religiosorum votis, 506
CAPUT XL.
 In quibus secularium votis nequeant praelati Pontificè inferiores dispensare: & quæ Pontifici reserventur, 510
CAPUT XLI.
 De Episcopi potestate ad dispensandum cum successoribus populi in votis prædecessorum: & in votis factis in commodum tertii, absque illius consensu, 521
CAPUT XLII.
 In quibus religiosorum votis possint praelati regulares dispensare, 523
CAPUT XLIII.
 De potestate delegata ad dispensandum in votis, concessa religiosi, ibid.
CAPUT XLIV.
 An eum dubia est dispensatio, sive defectu potestatis in dispensante, sive ex alia causa, tutus sit ille cum quo dispensatur, 525
CAPUT XLV.
 De necessitate causæ petite ad dispensandum: & quales debeant esse causæ, 527
CAPUT XLVI.
 De licito dispensandi usu nullam commutationem miscendo, & de obligatione aliquando dispensandi, aut petendæ dispensationis, aut commutationis, 531
CAPUT XLVII.
 Qualiter defectu voluntatis ob factum consensum, metum, aut dolum, tacendo verum, aut nar-

rando falsum, corruant dispensatio, commutatio, & irritatio: & qua verborum forma hæc indigeant: an sit sit nubi, aut factio explicari, 532
CAPUT XLVIII.
 A quo tempore dispensatio, commutatio, & irritatio profinet, 536
De votorum commutatione.
CAPUT XLIX.
 An semper ad vota commutanda exigatur potestas ecclesiastica, & qualis illa sit, & in quibus personis ordinaria reperitur, 537
CAPUT L.
 De materiæ aequalitate per commutationem subrogatæ, & causæ petitis ad votorum legitimam commutationem, 540
CAPUT LI.
 Quando commutatio defectu consensus confurgente ex fictione, aut metu corruat: Et quando ratione defectus aequalitatis materiæ, aut causæ est injusta, an sit in totum irrita: & quid de dispensatione carenti causâ omnino iusta, 542
CAPUT LII.
 Ad quæ vota commutanda extendatur ordinaria praelatorum potestas, & cum quibus subditis, 544
CAPUT LIII.
 De extensione facultatis delegatæ commutandi vota ad dispensandum, vel è contra, & ea commutandi vota, aut in eis dispensandi, ad iuramenta soli Deo præstita, sive sola sint, sive conjuncta votis ejusdem rei: & tam ad præterita, quam ad futura, 545
CAPUT LIV.
 Quæ vota, & qualiter commutari valeant per regularium privilegia erga seculares, & per Bullam Cruciatam, & Jubilæum, 549
CAPUT LV.
 Qualiter commutatio voti, & juramenti extinguat prioris materiæ obligationem, ita ut in nullo eventu reviviscat, nec sit licitus ad illam reditus, 555
CAPUT LVI.
 Circa proximè commutandi vota, quæ in eo observanda sunt ad materiæ subrogatæ aequalitatem, & ut omnibus pensatis rectè fiat, 559

Finis Index Capitum.

LIBER

LIBER PRIMUS
 DE QUIBUSDAM
PRINCIPIIS
MORALIBUS
 QUÆ UNIVERSIS PRÆCEPTIS
 COMMUNIA SUNT.

DIVISIO TOTIUS LIBRI.

QUAM peccata quedam ex genere suo mortalia sunt, quedam verò venialia: atque ea utriusque peccatorum generis natura sit, ut ex circumstantia adjuncta unum quandoque in alterum transeat: ut mortale in veniale transit, ratione imperfectæ deliberationis, ac imperfecti consensus, aut materiæ parvitate: veniale quoque transit in mortale, ratione contemptus, vel quod in eo constituatur ultimus finis, vel ratione scandalii, aut periculi incidendi in mortale: Primo loco agemus de modis, quibus mortale transit in veniale, ac de deliberatione, & consensu perfectis ad mortale requisitis: ubi an perfectus consensus sit, quando voluntas dubia manet, vel negativè se habet, nec consentiens, nec dissentiens, vel consentit sub conditione aliqua, vel in solam operis mali delectationem, aut jactantiam, excluso ejus perficiendi desiderio: Et quando ex materiæ parvitate veniale fiat. Secundo loco agemus, quando veniale transit in mortale, ubi quale sit scandalum, quod opus veniale, aut indifferens in mortale transire facit: Et an tale sit, quando quis præter intentionem ad alterius peccatum concurrat, exercendo opera indifferencia: Et quale sit periculum incidendi in mortale, ut ob id veniale opus, aut indifferens, in mortale transeat: Et an tale sit quando quis operatur cum conscientia opinanti opus esse licitum, dubia, scrupulosa, aut erronea. Terio loco agemus de iis, qui ad præcepta non tenentur, ut de pueris, amentibus, ebriis, infidelibus. Quarto loco, de modo, quo præcepta implenda sunt, ubi an eis satisfiat, quando adest intentio non satisfaciendi, & per actum qui aliàs est peccatum: ac duobus præceptis eodem actu, & unico tempore: Et an obligent præcepta ad tollenda impedimenta prævia, quæ tempore præcepti ejus impletionem impediunt. Ultimo loco, quando ignorantia, metus, impotentia totius implendi præcepti, necessitas, dispensatio, & præcepti transgressione excusent.

Summus Th. Sanchez, Pars I.

A

CAPUT